

Comparative Studies in Jurisprudence, Law, and Politics

Explaining Jurisprudential Parenting Methods in the Physical Upbringing of Children

1. Shirin Mohamadi Panah: PhD Student, Department of Jurisprudence and Fundamentals of Islamic Law, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran
2. Maryam Aghaei Bejstani*: Associate Professor, Department of Jurisprudence and Principles of Islamic Law, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran. Email: maqaibg@gmail.com (Corresponding Author)
3. Reza Kahsari: Assistant Professor, Department of Jurisprudence and Principles of Islamic Law, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran

ABSTRACT

This article explores the jurisprudential methods of physical upbringing of children with an emphasis on traditional and contemporary Islamic jurisprudence. Physical upbringing is considered one of the fundamental pillars of child education in Islam, where parents bear both religious and ethical responsibility to provide for the physical needs of their children. In traditional Islamic jurisprudence, the focus has been primarily on meeting basic needs such as nutrition, clothing, and hygiene. However, in contemporary jurisprudence, issues such as healthy nutrition, exercise, and the use of medical technologies to enhance children's physical well-being have gained more attention in response to social and cultural changes. The article begins by defining physical upbringing from the perspective of Islamic jurisprudence, followed by an in-depth examination of the role of parents in the physical care of children. Key topics such as guardianship (*ḥaḍānah*), financial support (*nafaqah*), and breastfeeding (*riḍā'*) within Islamic jurisprudence and their relation to physical upbringing are analyzed. Furthermore, the differences between traditional and contemporary jurisprudential views on child physical upbringing, particularly concerning exercise and physical health, are discussed and compared. The findings of this study demonstrate that Islamic jurisprudence comprehensively addresses the physical upbringing of children, mandating parents to provide for their children's physical needs and ensure their health. The article concludes by emphasizing the importance of adapting jurisprudential teachings to modern-day conditions and the use of new technologies to improve children's physical well-being.

Keywords: *Physical upbringing, Islamic jurisprudence, parenting, guardianship (ḥaḍānah), financial support (nafaqah), breastfeeding (riḍā'), physical health, child upbringing*

How to cite: Mohamadi Panah, S., Aghaei Bejstani, M., & Kahsari, R. (2023). Explaining Jurisprudential Parenting Methods in the Physical Upbringing of Children. *Comparative Studies in Jurisprudence, Law, and Politics*, 5(3), 113-125.

© 2023 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Submit Date: 14 September 2023
Revise Date: 02 November 2023
Accept Date: 27 November 2023
Publish Date: 21 December 2023

پژوهش‌هاک تطبیقی فقه،

حقوق و سیاست

تبیین روش‌های فقه فرزندپروری در ساحت تربیت جسمانی کودک

۱. شیرین محمدی پناه: دانشجوی دکتری گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران
۲. مریم آقایی بجزستانی: دانشیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران. پست الکترونیک: maqaibg@gmail.com (نویسنده مسئول)
۳. رضا کهساری: استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

چکیده

مقاله حاضر به بررسی روش‌های فقهی تربیت جسمانی کودک با تأکید بر دیدگاه‌های سنتی و معاصر فقه اسلامی می‌پردازد. تربیت جسمانی به عنوان یکی از ارکان اصلی تربیت کودک در اسلام مطرح است و والدین مسئولیت شرعی و اخلاقی برای تأمین نیازهای جسمانی فرزندان خود دارند. در فقه سنتی، تأکید اصلی بر تأمین نیازهای اولیه مانند تغذیه، پوشاک و بهداشت بوده است. در حالی که در فقه معاصر، با توجه به تغییرات اجتماعی و فرهنگی، موضوعاتی مانند تغذیه سالم، ورزش و استفاده از تکنولوژی‌های پزشکی برای ارتقای سلامت جسمانی کودکان مورد توجه قرار گرفته است. در این مقاله، ابتدا به تعریف تربیت جسمانی از منظر فقه اسلامی پرداخته شده و سپس نقش والدین در تربیت جسمانی کودک به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین، موضوعات مهمی چون حضانت، نفقه و رضاع در فقه اسلامی و ارتباط آن‌ها با تربیت جسمانی کودک تحلیل شده‌اند. علاوه بر این، تفاوت‌های دیدگاه‌های فقهی سنتی و معاصر درباره تربیت جسمانی کودک، به‌ویژه در زمینه‌هایی چون ورزش و سلامت جسمی، بررسی و مقایسه شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که فقه اسلامی به صورت جامع به تربیت جسمانی کودکان پرداخته و والدین را موظف به تأمین نیازهای جسمانی و حفظ سلامت کودکان کرده است. در نهایت، مقاله با تأکید بر اهمیت انطباق آموزه‌های فقهی با شرایط روز و استفاده از تکنولوژی‌های نوین برای ارتقای سلامت جسمانی کودکان به پایان می‌رسد.

واژگان کلیدی: تربیت جسمانی، فقه اسلامی، فرزندپروری، حضانت، نفقه، رضاع، سلامت جسمی، تربیت کودکان.

نحوه استناددهی: محمدی پناه، شیرین، آقایی بجزستانی، مریم، و کهساری، رضا. (۱۴۰۲). تبیین روش‌های فقه فرزندپروری در ساحت تربیت جسمانی کودک. پژوهش‌های تطبیقی فقه، حقوق و سیاست، ۵(۳)، ۱۲۵-۱۱۳.

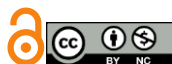
© ۱۴۰۲ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

تاریخ ارسال: ۲۳ شهریور ۱۴۰۲

تاریخ بازنگری: ۱۱ آبان ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۶ آذر ۱۴۰۲

تاریخ چاپ: ۳۰ آذر ۱۴۰۲

تربیت جسمانی کودک از منظر فقه اسلامی یکی از مسائل مهم و اساسی است که تأثیر عمیقی بر روند رشد و توسعه فردی و اجتماعی کودک دارد. تربیت جسمانی، به معنای مراقبت از سلامت جسمی کودک و فراهم کردن شرایط لازم برای رشد فیزیکی و بهداشتی او، در فقه اسلامی جایگاه ویژه‌ای دارد. اسلام، به عنوان دینی جامع که همه جوانب زندگی انسان را در نظر می‌گیرد، به خوبی به این نکته اشاره کرده است که انسان علاوه بر نیازهای روحی و معنوی، نیازهای جسمانی و مادی نیز دارد که باید به صورت متوازن و هماهنگ پاسخ داده شود. از این رو، فقه اسلامی وظایف مشخصی را برای والدین و جامعه در قبال سلامت جسمی کودکان تعیین کرده است تا ضمن توجه به نیازهای روحی و معنوی، سلامت جسمی کودک نیز تضمین شود. همچنین، امروزه توجه به تربیت جسمانی کودک از نظر فقهی گاهی به دلیل پیشرفت‌های علمی و تأثیرات فرهنگی غربی به حاشیه رانده شده است. از سوی دیگر، با افزایش چالش‌های جدید در زمینه سلامت جسمانی کودکان، به ویژه با توجه به تغییرات سریع در سبک زندگی و عادات غذایی، نیاز به بازنگری در دیدگاه‌های فقهی درباره این موضوع بیش از پیش احساس می‌شود. فقه اسلامی، به عنوان چارچوب حقوقی و اخلاقی که به صورت جزئی به همه ابعاد زندگی انسان می‌پردازد، نقش مهمی در تنظیم بایدها و نبایدهای تربیت جسمانی کودکان ایفا می‌کند. یکی از اهداف این پژوهش، بررسی دقیق و مستند آموزه‌های فقهی در زمینه تربیت جسمانی کودک است تا بتوان با استناد به این آموزه‌ها، راه‌حل‌هایی علمی و عملی برای حفظ و تقویت سلامت جسمی کودکان ارائه داد.

به علاوه، ضرورت پرداختن به تربیت جسمانی کودکان بر اساس آموزه‌های فقه اسلامی از چند جهت مهم است. اولاً، فقه اسلامی در موارد متعددی به اهمیت سلامت جسمانی و تأثیر آن بر رشد شخصیت کودک اشاره کرده است. به عنوان مثال، در روایات متعدد آمده است که سلامتی و توان جسمانی از نعمات الهی هستند و والدین موظفند تا از طریق تغذیه مناسب و تأمین نیازهای جسمی فرزندان، این نعمت‌ها را حفظ کنند. در حدیثی از امام علی (ع) آمده است: "فرزندان خود را نیکو تربیت کنید که آن‌ها میراث‌داران شما خواهند بود" (Horr Amili, 1988). این حدیث نشان‌دهنده اهمیت وظیفه والدین در تربیت همه‌جانبه فرزندان، از جمله تربیت جسمانی آن‌هاست.

همچنین، آموزه‌های فقهی درباره حضانت و نفقه نیز به صورت مستقیم به تربیت جسمانی کودکان مرتبط هستند. حضانت به معنای مراقبت و نگهداری از کودک است و یکی از مهم‌ترین جنبه‌های آن، تأمین سلامت جسمی کودک است. در فقه اسلامی، حضانت نه تنها به عنوان یک حق، بلکه به عنوان یک تکلیف شرعی برای والدین تعریف شده است که بر اساس آن، والدین موظفند نیازهای جسمانی کودک را فراهم کنند (Khoei, 1991). پرداختن به نفقه نیز از دیگر مصادیق توجه فقه اسلامی به تربیت جسمانی کودک است. نفقه در فقه به معنای تأمین نیازهای مالی کودک است که شامل هزینه‌های تغذیه، بهداشت و سلامت جسمی می‌شود. از این منظر، فقه اسلامی بر والدین واجب کرده است که تا زمانی که کودک به سن بلوغ نرسیده است، نیازهای جسمی و مالی او را تأمین کنند.

از سوی دیگر، در فقه اسلامی بر ضرورت رعایت بهداشت و سلامت جسمانی کودک تأکید شده است. بر اساس احادیث و روایات، والدین موظف هستند علاوه بر تأمین غذا و پوشاک مناسب، به بهداشت فردی کودک نیز توجه کنند. امام صادق (ع) در این زمینه فرموده است: "پاکیزگی از ایمان است" (Horr Amili, 1988). این حدیث نشان‌دهنده اهمیت تربیت بهداشتی و جسمانی در اسلام است که یکی از جنبه‌های مهم تربیت جسمانی به شمار می‌رود.

اهداف این مقاله در چندین بعد تعریف می‌شود. نخست، هدف اصلی این پژوهش تبیین و بررسی روش‌های فقهی تربیت جسمانی کودک است. این پژوهش به دنبال آن است که با استناد به منابع معتبر فقهی و دینی، ابعاد مختلف تربیت جسمانی کودک را بررسی کرده و وظایف

والدین و جامعه در این زمینه را مشخص کند. همچنین، این مقاله در تلاش است تا با ارائه راه‌حل‌های عملی بر اساس آموزه‌های فقهی، به خانواده‌ها و مربیان کمک کند تا بتوانند در دنیای مدرن به بهترین شکل ممکن از سلامت جسمی کودکان محافظت کنند.

سؤالات اصلی این مقاله شامل این است که فقه اسلامی چه وظایفی را برای والدین در زمینه تربیت جسمانی کودک تعیین کرده است؟ این پرسش اساسی به دنبال آن است که وظایف و تکالیف شرعی والدین در قبال سلامت جسمی کودکان را شناسایی کند. همچنین، این مقاله به دنبال آن است که به این پرسش پاسخ دهد که چگونه می‌توان از آموزه‌های فقهی برای حل چالش‌های معاصر در حوزه تربیت جسمانی کودک استفاده کرد؟ به عبارت دیگر، این پژوهش تلاش دارد تا به چالش‌های جدیدی که در دنیای امروز در زمینه سلامت جسمانی کودکان مطرح است، از منظر فقه اسلامی پاسخ دهد.

مفاهیم و تعاریف تربیت جسمانی در فقه

تربیت جسمانی در فقه اسلامی به معنای فراهم کردن شرایط مناسب برای رشد و سلامت جسمی کودک از طریق تغذیه، نظافت، بهداشت و حفاظت از بدن او است. تربیت جسمانی یکی از ابعاد اساسی و بنیادین تربیت کلی در اسلام است که در کنار تربیت روحی و معنوی، نقش محوری در پرورش کودک ایفا می‌کند. فقه اسلامی با رویکردی جامع به زندگی انسان، نه تنها به مسائل روحی و عبادی می‌پردازد، بلکه توجه ویژه‌ای نیز به جنبه‌های جسمانی و مادی دارد. تربیت جسمانی در فقه، به معنای مراقبت از سلامت و رشد فیزیکی کودک است که از مهم‌ترین وظایف والدین به شمار می‌رود. در فقه اسلامی، این مسئولیت به عنوان یکی از تکالیف شرعی والدین، خصوصاً پدر و مادر، تلقی می‌شود و عدم رعایت آن می‌تواند پیامدهای دینی و اجتماعی مهمی داشته باشد.

تعریف تربیت جسمانی در فقه اسلامی بر اساس آموزه‌های شرعی و دینی است که از منابع معتبر فقهی استخراج شده است. تربیت جسمانی در حقیقت به معنای انجام مراقبت‌های لازم برای حفظ و تقویت سلامت جسمانی کودک از طریق فراهم کردن تغذیه مناسب، رعایت بهداشت و تأمین نیازهای مادی و جسمی او است. در این زمینه، فقه اسلامی بر اهمیت مسئولیت‌پذیری والدین در فراهم کردن شرایط لازم برای سلامت جسمی کودک تأکید دارد. از دیدگاه فقه، تربیت جسمانی به‌طور مستقیم با سایر ابعاد تربیت کودک، از جمله تربیت روحی و اخلاقی او، در ارتباط است و نمی‌توان آن‌ها را از هم جدا کرد. روایات متعدد اسلامی نیز بر اهمیت مراقبت از سلامت جسمانی کودک و تأمین نیازهای جسمی او تأکید دارند. در حدیثی از امام علی (ع) آمده است که "فرزندان خود را از سه چیز محروم نکنید: آموزش، تربیت جسمانی و محبت" (Horr Amili, 1988). این حدیث نشان می‌دهد که تربیت جسمانی به عنوان یکی از ارکان اصلی تربیت کلی کودک در نظر گرفته شده است.

اهمیت جسم در اسلام و نقش والدین در تربیت جسمانی کودکان از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در اسلام، بدن به عنوان یک امانت الهی به انسان داده شده است و از این رو، حفظ و مراقبت از آن یکی از وظایف شرعی محسوب می‌شود. اسلام به‌طور کلی بر اهمیت سلامت جسمانی تأکید می‌کند و بدن انسان را ابزاری برای عبادت و تقرب به خداوند می‌داند. در روایتی از پیامبر اکرم (ص) آمده است که "جسم انسان امانتی از خداوند است و باید به‌طور مناسب از آن مراقبت شود" (Kulayni, 1987). این روایت نشان می‌دهد که مراقبت از بدن نه تنها یک وظیفه اخلاقی، بلکه یک تکلیف شرعی نیز است.

والدین به عنوان اولین و مهم‌ترین مربیان کودک، نقش حیاتی در تربیت جسمانی او ایفا می‌کنند. فقه اسلامی مسئولیت والدین را در تأمین نیازهای جسمی کودک به عنوان یک وظیفه شرعی تلقی می‌کند. در این زمینه، وظایف والدین شامل مواردی همچون تغذیه مناسب، رعایت

بهداشت و تأمین لباس و مسکن مناسب برای کودک است. یکی از احکام مهم فقهی که به‌طور مستقیم با تربیت جسمانی کودک مرتبط است، مسئله حضانت است. حضانت به معنای مسئولیت مراقبت و نگهداری از کودک است که شامل همه جنبه‌های جسمانی و مادی تربیت او می‌شود. در فقه اسلامی، حضانت نه تنها یک حق، بلکه یک تکلیف شرعی است که بر والدین تحمیل شده است. این تکلیف بر والدین واجب می‌سازد که از سلامت جسمی و روانی کودک خود مراقبت کنند. بر اساس آموزه‌های فقهی، والدین موظفند در طول دوران حضانت، نیازهای جسمانی کودک را به بهترین شکل ممکن تأمین کنند (Mughniyah, 1996).

یکی دیگر از مفاهیم مهم در تربیت جسمانی کودک در فقه اسلامی، نفقه است. نفقه به معنای تأمین مالی کودک و فراهم کردن نیازهای اساسی او از جمله غذا، لباس، مسکن و بهداشت است. در فقه اسلامی، نفقه به عنوان یکی از وظایف اصلی والدین، خصوصاً پدر، مطرح شده است. پدر موظف است تا زمانی که کودک به سن بلوغ نرسیده است، تمام نیازهای مادی او را تأمین کند. این مسئولیت شامل همه ابعاد جسمانی تربیت کودک از جمله تأمین تغذیه مناسب، لباس و وسایل بهداشتی او می‌شود. در فقه آمده است که پدر تا زمانی که کودک قادر به تأمین نیازهای خود نباشد، موظف به پرداخت نفقه است و عدم انجام این وظیفه می‌تواند پیامدهای شرعی و حقوقی داشته باشد (Khoei, 1991). رضاع یا شیردهی نیز یکی دیگر از مفاهیمی است که در فقه اسلامی به‌طور مستقیم با تربیت جسمانی کودک در ارتباط است. رضاع به معنای تغذیه کودک با شیر مادر است که یکی از مهم‌ترین جنبه‌های تربیت جسمانی در دوران نوزادی به شمار می‌رود. در اسلام، شیر مادر به عنوان بهترین منبع تغذیه برای کودک شناخته شده و بر اهمیت آن تأکید شده است. فقه اسلامی با توجه به اهمیت شیر مادر، حقوق و وظایف والدین را در این زمینه تعیین کرده است. در این راستا، پدر موظف است امکانات لازم برای تغذیه کودک با شیر مادر را فراهم کند و در صورت عدم امکان شیردهی توسط مادر، باید از دیگر راه‌ها نیاز تغذیه‌ای کودک را برطرف سازد (al-Amili, 1992). از سوی دیگر، فقه اسلامی بر حفظ حقوق مادر در این زمینه نیز تأکید دارد و او را موظف به شیردهی کودک تنها در صورت توانایی و بدون آسیب به سلامت خود می‌داند. در نتیجه، تربیت جسمانی کودک در فقه اسلامی به عنوان یکی از وظایف اصلی والدین و یکی از حقوق اساسی کودک مطرح است. از منظر فقهی، والدین موظفند که نیازهای جسمانی کودک را به‌طور کامل و متناسب با توانایی‌های او تأمین کنند. این وظایف شامل تأمین غذا، لباس، مسکن و بهداشت کودک است که از طریق حضانت، نفقه و رضاع به انجام می‌رسد. توجه به این آموزه‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت تربیت جسمانی کودکان و ایجاد یک جامعه سالم و پایدار کمک کند.

روش‌های فقهی تربیت جسمانی کودک

روش‌های فقهی تربیت جسمانی کودک، به‌ویژه در زمینه حضانت، تغذیه و شیردهی (رضاع)، نفقه و تأمین مالی، و بهداشت و سلامت جسمانی، در فقه اسلامی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. این روش‌ها، بر پایه اصولی مانند حق و تکلیف والدین و وظایف شرعی آنان در برابر کودکان تدوین شده است. تربیت جسمانی کودک، در کنار سایر ابعاد تربیتی مانند تربیت روحی و اخلاقی، یکی از ارکان اصلی در تعلیم و تربیت اسلامی به شمار می‌رود. در فقه، روش‌هایی که بر اساس آن‌ها سلامت جسمی کودکان تضمین می‌شود، با دقت و جزئیات تعیین شده است و از دیدگاه شرعی و اخلاقی وظایف مشخصی برای والدین و جامعه مطرح می‌شود.

حضانت یکی از مهم‌ترین مفاهیمی است که به‌طور مستقیم با تربیت جسمانی کودک مرتبط است. حضانت در فقه اسلامی به معنای مراقبت و نگهداری از کودک و انجام همه امور مرتبط با سلامت و رشد جسمانی و روانی او است. حضانت به‌عنوان یکی از حقوق و تکالیف والدین در قبال کودک، تا زمانی که کودک به سن بلوغ برسد، بر عهده والدین است. البته در مواردی که والدین از هم جدا شوند، حضانت ممکن

است بر اساس شرایط خاص به یکی از والدین سپرده شود. در فقه اسلامی، حضانت نه تنها یک حق بلکه یک تکلیف شرعی برای والدین محسوب می‌شود که بر اساس آن، والدین موظفند تا از نیازهای جسمانی و بهداشتی کودک خود به بهترین شکل ممکن مراقبت کنند. یکی از روایات مهم در این زمینه از امام صادق (ع) نقل شده است که می‌فرماید: "والدین مسئول تربیت و حضانت کودکان خود هستند و باید از نیازهای جسمانی و روحی آنها مراقبت کنند" (Horr Amili, 1988). این روایت نشان می‌دهد که در فقه اسلامی، حضانت به‌عنوان یک مسئولیت کامل در نظر گرفته شده است که شامل همه ابعاد جسمانی و روانی کودک می‌شود. والدین باید از سلامت جسمی فرزندان خود محافظت کنند، برای تغذیه آنها بهترین امکانات را فراهم کنند و به رعایت بهداشت فردی و جمعی آنها اهمیت دهند.

تغذیه و شیردهی (رضاع) یکی دیگر از مفاهیم مهم در تربیت جسمانی کودک در فقه اسلامی است. رضاع به معنای شیردهی کودک از شیر مادر است و یکی از مهم‌ترین روش‌های تأمین تغذیه کودک در دوران نوزادی محسوب می‌شود. فقه اسلامی بر اهمیت رضاع تأکید فراوانی دارد و شیر مادر را به‌عنوان بهترین منبع تغذیه برای کودک معرفی می‌کند. بر اساس احکام فقهی، مادر موظف است که در صورت توانایی جسمی و سلامت، کودک خود را شیر بدهد و در صورتی که قادر به انجام این وظیفه نباشد، پدر موظف است برای تغذیه کودک از منابع دیگر اقدام کند (al-Amili, 1992). در فقه اسلامی همچنین به حقوق مادر در دوران شیردهی نیز توجه شده است. اگرچه مادر مکلف به شیردهی است، اما نباید این وظیفه برای او مضر باشد و او حق دارد در صورت نیاز، از این وظیفه معاف شود یا از پدر درخواست حمایت کند. این دیدگاه بر پایه اصولی از قبیل "عدم ضرر" استوار است که یکی از اصول مهم فقه اسلامی به شمار می‌رود. در کنار این موضوع، فقه اسلامی به جزئیات دیگری نیز پرداخته است، از جمله اینکه مدت شیردهی در اسلام توصیه شده است که دو سال باشد، اما در صورتی که شرایط خاصی پیش آید، می‌تواند کوتاه‌تر یا طولانی‌تر شود (Kulayni, 1987).

یکی از مهم‌ترین وظایف والدین در زمینه تربیت جسمانی کودک، تأمین مالی و فراهم کردن نیازهای مادی کودک از جمله نفقه است. نفقه به معنای تأمین نیازهای مادی و جسمانی کودک است که شامل تهیه غذا، لباس، مسکن و سایر نیازهای جسمی او می‌شود. در فقه اسلامی، تأمین نفقه کودک به‌طور مستقیم بر عهده پدر است و او موظف است تا زمانی که کودک قادر به تأمین نیازهای خود نباشد، همه نیازهای مادی او را تأمین کند. این وظیفه در اسلام به‌عنوان یک تکلیف شرعی برای پدر در نظر گرفته شده است. بر اساس دیدگاه‌های فقهی، نفقه شامل تمام نیازهای مادی کودک است و حتی در مواردی که والدین از هم جدا شوند، پدر موظف به تأمین مالی کودک است تا زمانی که او به سن بلوغ رسیده و بتواند نیازهای خود را تأمین کند (Khoei, 1991). این وظیفه به‌طور واضح در فقه بیان شده است و هرگونه کوتاهی در انجام آن می‌تواند پیامدهای حقوقی و شرعی داشته باشد. همچنین بر اساس اصول اسلامی، در صورتی که پدر از تأمین نفقه کودک خودداری کند، مادر می‌تواند از طریق مراجع قضایی درخواست تأمین نفقه کودک را مطرح کند.

در زمینه بهداشت و سلامت جسمانی کودک نیز فقه اسلامی وظایف مشخصی برای والدین تعیین کرده است. بهداشت و سلامت جسمانی از جمله مسائل مهمی است که در فقه اسلامی به آن پرداخته شده و به والدین توصیه شده است که از سلامت جسمی فرزندان خود به‌طور کامل مراقبت کنند. در این راستا، توجه به نظافت بدن، تغذیه مناسب و رعایت اصول بهداشتی از جمله وظایف والدین در قبال کودک است. یکی از احادیث معروف در این زمینه از پیامبر اکرم (ص) است که می‌فرماید: "پاکیزگی از ایمان است" (Horr Amili, 1988). این حدیث نشان‌دهنده اهمیت رعایت بهداشت فردی و جمعی در اسلام است که یکی از جنبه‌های اصلی تربیت جسمانی کودک به شمار می‌رود. فقه

اسلامی همچنین به والدین توصیه می‌کند که از بهداشت و سلامت جسمانی کودک از بدو تولد مراقبت کنند و در این راستا، اصولی مانند تغذیه مناسب، استراحت کافی و رعایت اصول بهداشتی را رعایت کنند.

علاوه بر این، یکی از احکام مهم در فقه اسلامی که به بهداشت و سلامت جسمانی کودک مرتبط است، مسئله ختنه (ختان) است. ختنه به‌عنوان یکی از سنت‌های اسلامی به والدین توصیه شده و در بسیاری از روایات اسلامی بر اهمیت آن تأکید شده است. فقه اسلامی بر این باور است که ختنه نه تنها یک سنت دینی است، بلکه از نظر بهداشتی نیز دارای فواید فراوانی است و به حفظ سلامت جسمی کودک کمک می‌کند (Mughniyah, 1996). از این رو، والدین موظفند این وظیفه را در زمان مناسب انجام دهند و از سلامت جسمانی کودک خود در این زمینه مراقبت کنند.

در نهایت، روش‌های فقهی تربیت جسمانی کودک به‌طور جامع و دقیق در فقه اسلامی تبیین شده و والدین موظف به رعایت این اصول و احکام در قبال فرزندان خود هستند. این وظایف شامل مراقبت از سلامت جسمی کودک از طریق حضانت، تغذیه مناسب، تأمین نفقه و رعایت بهداشت جسمانی است. فقه اسلامی با ارائه راه‌حل‌های عملی و جزئیات دقیق، والدین را در این زمینه راهنمایی می‌کند و تأکید دارد که توجه به تربیت جسمانی کودک، یکی از اصول اساسی در تربیت دینی و اخلاقی او است.

نقش والدین در تربیت جسمانی کودک از دیدگاه فقه

در فقه اسلامی، والدین جایگاه ویژه‌ای دارند و به‌عنوان اصلی‌ترین مسئولین تربیت فرزندان شناخته می‌شوند. این جایگاه نه تنها از نظر تربیت روحی و معنوی، بلکه از جنبه تربیت جسمانی نیز بسیار حائز اهمیت است. والدین در تربیت جسمانی کودک، نقش اصلی و اساسی را ایفا می‌کنند و وظیفه دارند تا از طریق فراهم کردن تغذیه مناسب، تأمین بهداشت و مراقبت‌های فیزیکی، رشد جسمانی کودک را تضمین کنند. در فقه اسلامی، این مسئولیت به‌عنوان یک وظیفه شرعی و واجب بر والدین تحمیل شده است. امام علی (ع) در یکی از روایات مشهور خود به اهمیت تربیت کودکان اشاره کرده و می‌فرماید: "فرزندان خود را تربیت کنید، زیرا آن‌ها آینده شما هستند" (Horr Amili, 1988). این بیان نشان‌دهنده مسئولیت والدین در تربیت همه‌جانبه فرزندان، از جمله در بُعد جسمانی است.

فقه اسلامی والدین را موظف می‌کند که از لحظه تولد کودک، تمام نیازهای جسمانی او را تأمین کنند. این وظیفه شامل تغذیه مناسب، رعایت بهداشت فردی و جمعی، تأمین لباس و مسکن و مراقبت از سلامت جسمی کودک است. بر اساس روایات اسلامی، والدین موظفند در تربیت جسمانی کودک دقت و توجه ویژه‌ای داشته باشند، زیرا سلامت جسمی کودک به‌طور مستقیم با سلامت روانی و روحی او در ارتباط است. یکی از احادیث پیامبر اکرم (ص) بر اهمیت این موضوع تأکید دارد و می‌فرماید: "بدن سالم، ظرف روح سالم است" (Kulayni, 1987). از این رو، فقه اسلامی بر اهمیت مراقبت جسمانی از کودکان تأکید فراوانی دارد و آن را یکی از شروط اساسی برای رشد و پرورش سالم فرزندان می‌داند.

اهمیت و وجوب مراقبت جسمانی در اسلام، نه تنها به‌عنوان یک وظیفه اخلاقی بلکه به‌عنوان یک تکلیف شرعی مطرح است. در فقه اسلامی، مراقبت جسمانی از کودک به‌عنوان یک امر واجب تلقی می‌شود و عدم توجه به آن می‌تواند پیامدهای دینی و حقوقی داشته باشد. به عبارت دیگر، اسلام به والدین توصیه می‌کند که به‌طور جدی به نیازهای جسمی فرزندان خود توجه کنند و از هرگونه کوتاهی در این زمینه پرهیز کنند. یکی از مفاهیم مهم در این زمینه، اصل "عدم ضرر" است که بر اساس آن، والدین نباید با بی‌توجهی به نیازهای جسمانی کودک، به

سلامت او آسیب وارد کنند (Khoei, 1991). این اصل در فقه اسلامی به‌عنوان یکی از اصول بنیادین در تربیت جسمانی کودکان شناخته می‌شود.

علاوه بر این، تأمین نیازهای جسمانی کودک در فقه اسلامی شامل تأمین نفقه نیز می‌شود. نفقه به معنای تأمین مالی کودک برای رفع نیازهای اساسی او از جمله تغذیه، لباس، مسکن و بهداشت است. بر اساس آموزه‌های فقهی، پدر موظف است تا زمانی که کودک به سن بلوغ نرسیده است، همه نیازهای جسمی و مالی او را تأمین کند. این وظیفه به‌طور دقیق در منابع فقهی بیان شده و هرگونه کوتاهی در انجام آن می‌تواند پیامدهای شرعی و حقوقی داشته باشد. عدم تأمین نفقه کودک می‌تواند به‌عنوان تخلف شرعی تلقی شود و والدین را در معرض مؤاخذه دینی و قانونی قرار دهد (Mughniyah, 1996). این تأکیدات فقهی نشان‌دهنده اهمیت بالای توجه به نیازهای جسمانی کودکان در فقه اسلامی است.

تأثیرات عدم اجرای وظایف والدین در حوزه تربیت جسمانی نیز در فقه اسلامی مورد توجه قرار گرفته است. در صورتی که والدین وظایف خود را در قبال تربیت جسمانی کودک به درستی انجام ندهند، ممکن است کودک با مشکلات جسمی و روانی متعددی روبه‌رو شود. به‌طور خاص، عدم تأمین تغذیه مناسب یا بی‌توجهی به بهداشت و سلامت جسمی کودک، می‌تواند منجر به بیماری‌های جسمی شود که نه تنها رشد کودک را مختل می‌کند، بلکه بر سلامت روانی او نیز تأثیرات منفی می‌گذارد. از سوی دیگر، فقه اسلامی والدین را از هرگونه بی‌توجهی به سلامت جسمی کودک منع کرده است و اگر والدین وظایف خود را در این زمینه به‌درستی انجام ندهند، ممکن است مورد مؤاخذه شرعی و حقوقی قرار گیرند (al-Amili, 1992). یکی از مبانی اصلی در این زمینه، اصل "وجوب تربیت" است که بر اساس آن، والدین موظف به تربیت همه‌جانبه فرزندان خود از جمله در بُعد جسمانی هستند.

در نهایت، فقه اسلامی با تکیه بر آموزه‌های دینی و روایات اسلامی، تأکید زیادی بر نقش والدین در تربیت جسمانی فرزندان دارد و آنها را موظف به رعایت دقیق اصول و احکام مرتبط با این حوزه می‌کند. تربیت جسمانی کودک در فقه نه تنها به معنای فراهم کردن تغذیه و بهداشت مناسب است، بلکه به معنای ایجاد محیطی سالم و امن برای رشد جسمانی کودک نیز است. والدین باید با توجه به دستورات فقهی، تمامی تلاش خود را برای تأمین سلامت جسمی کودکان به کار گیرند و از هرگونه کوتاهی در این زمینه پرهیز کنند. این وظیفه شرعی و اخلاقی نه تنها بر سلامت جسمانی کودک تأثیر می‌گذارد، بلکه از دیدگاه اسلامی به‌عنوان یک مسئولیت دینی تلقی می‌شود که در صورت عدم انجام آن، والدین می‌توانند مورد مؤاخذه قرار گیرند.

بررسی دیدگاه‌های فقهی معاصر و سنتی

بررسی دیدگاه‌های فقهی معاصر و سنتی در زمینه تربیت جسمانی کودکان نشان‌دهنده تفاوت‌ها و مشابهت‌هایی است که بر اساس شرایط زمانه و نیازهای جامعه شکل گرفته‌اند. در فقه سنتی، تربیت جسمانی کودکان به‌عنوان بخشی از وظایف والدین در قبال فرزندان تلقی می‌شود و بیشتر به تأمین نیازهای اولیه مانند تغذیه، پوشاک، و بهداشت جسمانی توجه شده است. در این دوره، تأکید اصلی بر وظایف والدین، به‌ویژه پدر، در تأمین نفقه و فراهم کردن شرایط لازم برای رشد جسمانی کودک بود. فقه سنتی بر این باور است که پدران باید مسئولیت تأمین مالی کودک را بر عهده داشته باشند و مادران نیز موظف به شیردهی و مراقبت از کودک در دوره نوزادی هستند (Muhayyiq Hilli, 1988). در این دیدگاه، نقش والدین بیشتر به‌عنوان تأمین‌کنندگان نیازهای جسمانی کودک تبیین شده است، بدون آنکه جزئیات بیشتری در مورد چگونگی این مراقبت‌ها ارائه شود.

اما در دیدگاه‌های معاصر، فقه تربیتی و جسمانی با تغییرات جامعه و نیازهای روز افزون آن تکامل یافته است. یکی از تفاوت‌های اصلی دیدگاه‌های فقهی معاصر با سنتی، توجه بیشتر به جزئیات و دقت در اجرای احکام مرتبط با تربیت جسمانی است. در دیدگاه‌های معاصر، علاوه بر تأکید بر وظایف مالی و مراقبتی والدین، به موضوعاتی مانند تغذیه سالم، ورزش، و ارتقای سلامت جسمی کودک نیز پرداخته شده است. برای مثال، برخی از مراجع معاصر، مانند آیت‌الله سیستانی، بر اهمیت ورزش برای کودکان تأکید کرده و آن را یکی از راه‌های مهم برای حفظ سلامت جسمی و روحی دانسته‌اند (Sistani, 2001). در این دیدگاه‌ها، ورزش به‌عنوان بخشی از تربیت جسمانی کودک معرفی شده و بر ضرورت توجه به آن در کنار سایر ابعاد تربیتی تأکید شده است.

در فقه سنتی، موضوعاتی مانند ورزش به‌صورت مستقیم مورد توجه قرار نگرفته‌اند و بیشتر به مسائل مرتبط با تغذیه و تأمین نیازهای مالی و جسمانی کودک پرداخته شده است. این امر بیشتر به دلیل شرایط زمانه و ساختار اجتماعی دوره‌های قدیم بود که والدین مسئولیت‌های محدودی در زمینه‌های مختلف تربیتی داشتند و وظایف آن‌ها عمدتاً به تأمین نیازهای اولیه جسمانی محدود می‌شد. اما در دیدگاه‌های معاصر، با توجه به تغییرات فرهنگی و اجتماعی، نقش ورزش و فعالیت بدنی در تربیت جسمانی کودکان به‌طور جدی مورد توجه قرار گرفته است. برخی از مراجع معاصر نیز به اهمیت تغذیه سالم در رشد جسمانی کودکان اشاره کرده‌اند. برای مثال، آیت‌الله مکارم شیرازی به اهمیت تغذیه سالم و رعایت اصول بهداشتی در دوران کودکی اشاره کرده و والدین را به انتخاب غذاهای سالم و مناسب برای رشد جسمانی کودک توصیه کرده است (Makarem Shirazi, 2003). این توصیه‌ها نشان‌دهنده توجه بیشتر فقه معاصر به جزئیات زندگی روزمره و نیازهای متغیر جامعه است.

یکی از تفاوت‌های مهم دیگر بین دیدگاه‌های سنتی و معاصر در زمینه تربیت جسمانی کودکان، توجه به سلامت روانی و ارتباط آن با سلامت جسمی است. در دیدگاه‌های سنتی، تأکید اصلی بر تأمین نیازهای جسمانی بود و کمتر به ارتباط بین سلامت جسمی و روانی پرداخته می‌شد. اما در دیدگاه‌های معاصر، به‌ویژه با توجه به پیشرفت‌های علمی و آگاهی بیشتر از تأثیرات روان‌شناختی بر سلامت جسمی، مراجع معاصر بر اهمیت سلامت روانی در کنار سلامت جسمانی تأکید کرده‌اند. برای مثال، آیت‌الله جوادی آملی در یکی از سخنرانی‌های خود به اهمیت تأمین نیازهای جسمانی کودک همراه با مراقبت از سلامت روانی او اشاره کرده و تأکید کرده است که سلامت جسمی و روانی باید به‌صورت هماهنگ و متوازن مورد توجه قرار گیرد (Jawadi Amoli, 1996). این دیدگاه نشان‌دهنده توسعه فقه معاصر در زمینه تربیت جسمانی و توجه به ابعاد جدید و گسترده‌تر در تربیت کودکان است.

در کنار این تغییرات، برخی از اصول فقهی همچنان به‌طور مشترک در هر دو دیدگاه سنتی و معاصر باقی مانده‌اند. برای مثال، اصل "وجوب تأمین نفقه" که در فقه سنتی به‌عنوان یکی از وظایف اصلی پدر مطرح شده بود، در فقه معاصر نیز به‌طور کامل مورد تأیید قرار گرفته است. در این دیدگاه، پدر همچنان موظف به تأمین مالی و جسمانی کودک است و باید تمامی نیازهای جسمانی او از جمله تغذیه، پوشاک، و مسکن را فراهم کند (Khoei, 1991). با این حال، تفاوت در تفسیر و جزئیات این وظایف در دوران معاصر باعث شده است که نفقه شامل موارد جدیدتری مانند هزینه‌های مرتبط با آموزش‌های جسمانی، ورزش، و مراقبت‌های پزشکی نیز بشود.

از سوی دیگر، یکی از موضوعات مورد توجه در فقه معاصر، استفاده از علم پزشکی و تکنولوژی برای بهبود سلامت جسمانی کودکان است. در فقه سنتی، مراقبت‌های جسمانی بیشتر بر اساس دانش تجربی و سنتی انجام می‌شد، اما در دیدگاه‌های معاصر، توجه بیشتری به علم پزشکی و تکنولوژی برای حفظ و ارتقای سلامت جسمانی کودکان شده است. برای مثال، برخی از مراجع معاصر به والدین توصیه می‌کنند که از

مشاوره‌های پزشکی و رژیم‌های غذایی علمی برای تأمین نیازهای جسمانی کودک استفاده کنند. آیت‌الله خامنه‌ای در یکی از فتاوی خود به اهمیت استفاده از تکنولوژی‌های پزشکی مدرن برای تشخیص و درمان بیماری‌های جسمانی کودکان اشاره کرده و آن را بخشی از وظایف والدین در قبال فرزندان دانسته است (Khamenei, 2009).

در نهایت، بررسی دیدگاه‌های فقهی سنتی و معاصر در زمینه تربیت جسمانی کودکان نشان‌دهنده تفاوت‌ها و تکامل‌هایی است که در پاسخ به تغییرات جامعه و نیازهای جدید شکل گرفته است. در حالی که فقه سنتی بیشتر به تأمین نیازهای اولیه جسمانی کودک توجه داشت، فقه معاصر با توجه به پیشرفت‌های علمی و فرهنگی، به جزئیات بیشتری در زمینه تربیت جسمانی پرداخته و موضوعاتی مانند تغذیه سالم، ورزش، و مراقبت‌های پزشکی را به‌عنوان بخشی از وظایف والدین مورد تأکید قرار داده است. این تغییرات نشان‌دهنده پویایی و توانایی فقه اسلامی در پاسخ به نیازهای متغیر جامعه است.

نتیجه‌گیری

بحث و نتیجه‌گیری این مقاله به بررسی جامع تربیت جسمانی کودکان از دیدگاه فقه اسلامی پرداخته و نشان می‌دهد که فقه اسلامی به‌عنوان یک نظام جامع تربیتی، تمامی ابعاد زندگی انسان، از جمله سلامت جسمانی را پوشش داده است. تربیت جسمانی در فقه اسلامی بخشی جدایی‌ناپذیر از تربیت کلی کودک به شمار می‌رود که به‌صورت دقیق و جزئی در احکام فقهی مورد بررسی قرار گرفته است. والدین از نظر فقهی وظیفه دارند تمامی نیازهای جسمانی فرزندان خود را تأمین کرده و مراقبت‌های لازم را برای حفظ سلامت جسمانی آن‌ها فراهم آورند. این مسئولیت شامل تغذیه مناسب، بهداشت فردی و جمعی، تأمین پوشاک و مسکن و نیز مراقبت از سلامت کودک از طریق استفاده از روش‌های علمی و مدرن است.

بحث تربیت جسمانی در فقه اسلامی نه تنها به جنبه‌های ظاهری و فیزیکی سلامت کودک محدود نمی‌شود، بلکه به تأثیرات این تربیت بر رشد کلی کودک نیز توجه دارد. از این منظر، تربیت جسمانی کودک به‌عنوان یکی از عوامل اصلی در شکل‌گیری شخصیت او در آینده شناخته می‌شود. بر اساس این دیدگاه، سلامت جسمانی کودک به‌طور مستقیم با سلامت روانی و روحی او در ارتباط است و هرگونه نقص یا کمبود در این زمینه می‌تواند بر سایر ابعاد زندگی او تأثیر منفی بگذارد. بنابراین، فقه اسلامی با تأکید بر اهمیت توجه به تربیت جسمانی، والدین را موظف می‌کند که با رعایت دقیق اصول و احکام فقهی، تمامی نیازهای جسمی فرزندان خود را به بهترین شکل ممکن تأمین کنند.

در این راستا، یکی از مهم‌ترین موضوعات مطرح‌شده در بحث تربیت جسمانی کودک، مسئله حضانت است. حضانت به‌عنوان یکی از وظایف اصلی والدین در فقه اسلامی تعریف شده و شامل مراقبت و نگهداری از کودک در تمامی جوانب جسمانی، روحی و روانی است. والدین موظفند که با توجه به شرایط زندگی و امکانات موجود، بهترین مراقبت‌های جسمانی را برای فرزندان خود فراهم کنند. این مراقبت‌ها شامل تأمین تغذیه مناسب، رعایت بهداشت فردی و جمعی، و ایجاد محیطی سالم و امن برای رشد جسمانی کودک است. حضانت نه تنها به‌عنوان یک وظیفه شرعی، بلکه به‌عنوان یک مسئولیت اخلاقی و انسانی نیز مطرح است که هرگونه کوتاهی در انجام آن می‌تواند پیامدهای منفی برای کودک به همراه داشته باشد.

از سوی دیگر، مسئله نفقه نیز به‌عنوان یکی از وظایف اصلی والدین در قبال فرزندان مطرح است. نفقه به معنای تأمین مالی کودک برای رفع نیازهای اساسی او از جمله غذا، لباس، مسکن و سایر نیازهای جسمانی است. این وظیفه عمدتاً بر عهده پدر است و او موظف است تا زمانی که کودک به سن بلوغ نرسیده و قادر به تأمین نیازهای خود نشده است، تمامی نیازهای جسمانی او را فراهم کند. فقه اسلامی بر اهمیت این

وظیفه تأکید فراوان دارد و هرگونه کوتاهی در تأمین نفقه کودک را به‌عنوان تخلف شرعی محسوب می‌کند. علاوه بر این، در مواردی که والدین از هم جدا شوند، تأمین نفقه کودک همچنان به‌عنوان یک وظیفه شرعی بر عهده پدر باقی می‌ماند و مادر می‌تواند از مراجع قضایی درخواست تأمین نفقه برای کودک را مطرح کند.

مسئله تغذیه و شیردهی نیز به‌عنوان یکی از بخش‌های مهم تربیت جسمانی کودک در فقه اسلامی مورد توجه قرار گرفته است. بر اساس احکام فقهی، مادر موظف است که در صورت توانایی، کودک خود را تا دو سالگی شیردهی کند. شیردهی نه تنها از نظر جسمانی برای کودک مفید است، بلکه از نظر روانی نیز تأثیرات مثبتی بر ارتباط عاطفی میان مادر و کودک دارد. در صورتی که مادر قادر به شیردهی نباشد، پدر موظف است که از طریق دیگر نیازهای تغذیه‌ای کودک را تأمین کند. فقه اسلامی با توجه به اهمیت شیردهی، بر حقوق و وظایف مادر در این زمینه تأکید دارد و به او اجازه می‌دهد که در صورت عدم توانایی، از این وظیفه معاف شود. این رویکرد فقهی نشان‌دهنده توجه دقیق اسلام به حقوق والدین و کودکان و همچنین به‌کارگیری اصول عقلانی و علمی در تربیت جسمانی است.

علاوه بر تغذیه و شیردهی، موضوع بهداشت و سلامت جسمانی کودک نیز در فقه اسلامی به‌طور جدی مورد توجه قرار گرفته است. والدین موظفند که از بدو تولد کودک، تمامی مراقبت‌های بهداشتی لازم را برای حفظ سلامت جسمی او فراهم کنند. این مراقبت‌ها شامل نظافت بدن، رعایت اصول بهداشتی، و تأمین مراقبت‌های پزشکی است. فقه اسلامی با توجه به اهمیت بهداشت و سلامت جسمانی، بر پاکیزگی به‌عنوان یکی از اصول اساسی زندگی تأکید دارد و والدین را به رعایت آن در تربیت جسمانی فرزندان خود موظف می‌کند. از سوی دیگر، برخی از اعمال بهداشتی مانند ختنه نیز به‌عنوان بخشی از تربیت جسمانی در اسلام مطرح شده است و والدین موظفند که این وظیفه را در زمان مناسب انجام دهند.

این مقاله نشان می‌دهد که فقه اسلامی به‌عنوان یک نظام تربیتی جامع، تمامی ابعاد تربیت جسمانی کودکان را در نظر گرفته و وظایف مشخصی را برای والدین تعیین کرده است. تربیت جسمانی کودک نه تنها به معنای فراهم کردن تغذیه و بهداشت مناسب است، بلکه به معنای ایجاد شرایطی است که کودک بتواند به‌طور کامل و سالم رشد کند و به‌عنوان یک انسان متعادل و سالم وارد جامعه شود. این وظایف شامل تأمین تغذیه، بهداشت، مسکن و مراقبت‌های پزشکی است که بر اساس آموزه‌های فقهی بر عهده والدین گذاشته شده است. در کنار این وظایف، فقه اسلامی با توجه به تغییرات جامعه و پیشرفت‌های علمی، به والدین توصیه می‌کند که از روش‌های مدرن و علمی برای تأمین نیازهای جسمانی فرزندان خود استفاده کنند و همواره در این زمینه از دانش پزشکی و تکنولوژی‌های نوین بهره بگیرند. این توجه به به‌روز بودن و استفاده از علم، نشان‌دهنده انعطاف و پویایی فقه اسلامی در مواجهه با نیازهای جدید جامعه است.

در پایان می‌توان نتیجه گرفت که تربیت جسمانی کودک در فقه اسلامی به‌عنوان یکی از وظایف اساسی والدین مطرح است و هرگونه کوتاهی در این زمینه می‌تواند پیامدهای منفی برای کودک به همراه داشته باشد. والدین موظفند که با رعایت اصول و احکام فقهی، تمامی تلاش خود را برای حفظ سلامت جسمی کودکان به کار گیرند و از هرگونه کوتاهی در این زمینه پرهیز کنند. این مسئولیت شرعی و اخلاقی نه تنها بر سلامت جسمانی کودک تأثیر می‌گذارد، بلکه از دیدگاه اسلامی به‌عنوان یک وظیفه دینی تلقی می‌شود که در صورت عدم انجام آن، والدین می‌توانند مورد مؤاخذه قرار گیرند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

EXTENDED SUMMARY

The physical upbringing of children is a crucial aspect of child rearing that has been significantly emphasized in Islamic jurisprudence (fiqh). The responsibility of parents to ensure the physical well-being of their children is deeply rooted in both religious and ethical imperatives in Islam. This article explores how Islamic jurisprudence has addressed physical upbringing, comparing traditional and contemporary perspectives, and analyzing key concepts such as guardianship (ḥaḍānah), financial support (nafaqah), and breastfeeding (riḍā'). While traditional Islamic thought focused on providing basic physical needs like food, clothing, and hygiene, contemporary Islamic jurisprudence has expanded these responsibilities to include areas such as exercise, modern health care, and nutrition, reflecting the evolving social and cultural contexts.

Islamic jurisprudence defines physical upbringing as the responsibility of parents to safeguard the physical health of their children from birth, ensuring their growth and well-being through proper nutrition, hygiene, and health care. In traditional fiqh, the scope of this responsibility was more limited, focusing primarily on survival and basic care. However, traditional Islamic texts also recognized the broader implications of physical care for a child's overall development. For example, the teachings of Imam Ali (a.s) stress the importance of raising children well, recognizing the long-term implications of proper upbringing on future generations (Horr Amili, 1988). As such, the physical dimension of upbringing has always been recognized as a critical part of Islamic ethics, even if its full implications were not detailed in early jurisprudence.

The role of parents in providing for their children's physical needs is central to Islamic teachings, with particular emphasis on the responsibilities of both the mother and father. The concept of ḥaḍānah, or guardianship, assigns primary responsibility to parents for ensuring that children receive the care they need during their formative years. Traditionally, the mother is recognized for her role in nurturing and caring for young children, especially in terms of breastfeeding (riḍā'), which is highly encouraged in Islamic teachings. The Prophet Muhammad (PBUH) emphasized that mothers should breastfeed their children for two years, highlighting the health benefits of breastfeeding for both the mother and child (Kulayni, 1987). Fathers, on the other hand, are typically responsible for providing financial support, known as nafaqah, which covers the child's food, clothing, shelter, and medical needs (Khoei, 1991). These responsibilities are seen as religious obligations, ensuring that children grow up in a physically and emotionally secure environment.

The concept of nafaqah, as described in Islamic jurisprudence, extends beyond mere financial provision to include ensuring access to adequate nutrition and medical care. The father's obligation to provide for his child's needs until they reach maturity is a key element of Islamic family law. Scholars such as Muhaqqiq Hilli (1988) have emphasized the importance of ensuring that children's physical needs are met, including the provision of healthy and balanced nutrition (Muhaqqiq Hilli, 1988). In contemporary times, this responsibility has expanded to include not just basic sustenance, but also ensuring that children are fed in a way that promotes long-term health and well-being. Nutrition has become a more prominent concern in modern Islamic jurisprudence, with scholars like

Ayatollah Makarem Shirazi (2003) advising parents to choose food that supports the healthy growth of their children, reflecting a more holistic approach to physical upbringing (Makarem Shirazi, 2003). In addition to nutrition, contemporary Islamic scholars have increasingly recognized the importance of exercise and physical activity as part of a child's upbringing. While traditional fiqh did not explicitly address the need for exercise, contemporary scholars, such as Ayatollah Sistani (2001), have acknowledged the role of physical fitness in maintaining both physical and mental health. Modern medical knowledge has contributed to this shift, with Islamic jurists incorporating scientific understanding of the benefits of exercise into their rulings (Sistani, 2001). Exercise is now seen as an essential aspect of caring for a child's body, and parents are encouraged to ensure their children engage in physical activities that promote health and prevent disease. This evolution in fiqh demonstrates the adaptability of Islamic law in addressing contemporary challenges and scientific advancements.

The integration of modern health care practices into Islamic jurisprudence has also expanded the responsibilities of parents in ensuring the physical well-being of their children. In traditional fiqh, medical care was largely based on the limited knowledge of the time, but contemporary scholars, such as Ayatollah Khamenei (2009), have emphasized the importance of using modern medicine and technology to diagnose and treat illnesses in children. This reflects a broader trend in contemporary Islamic thought, where jurists encourage the use of modern tools and practices to fulfill religious obligations (Khamenei, 2009). As medical technology advances, Islamic scholars continue to update their interpretations of parental responsibilities, ensuring that Islamic teachings remain relevant in the modern world.

In conclusion, the responsibilities of parents in the physical upbringing of their children, as defined by Islamic jurisprudence, have expanded significantly from traditional to contemporary perspectives. While traditional fiqh focused primarily on basic physical care, contemporary Islamic thought incorporates a more comprehensive understanding of physical health, including nutrition, exercise, and modern health care. These changes reflect the dynamic nature of Islamic jurisprudence, which continually adapts to the needs of society while maintaining its core ethical principles. By integrating modern scientific understanding into the framework of fiqh, contemporary Islamic scholars ensure that the teachings of Islam remain applicable and beneficial in the modern world, offering practical guidance for parents in raising healthy and well-rounded children.

References

- al-Amili, Z. a.-D. a.-J. i. (1992). *Al-Rawdat al-Bahiyah fi Sharh al-Lum'at al-Dimashqiyyah*. Dar al-Kutub al-Ilmiyyah.
- Horr Amili, M. (1988). *Wasā'il al-Shī'a*. Al al-Bayt Institute.
- Jawadi Amoli, A. (1996). *Woman in the Mirror of Majesty and Beauty*. Isra Publications.
- Khamenei, A. (2009). *New Istiftā'āt*. Office of the Supreme Leader's Publications.
- Khoei, S. A. a.-Q. (1991). *Mabani Takmilat al-Minhaj*. Fiqhah Publishing Institute.
- Kulayni, M. (1987). *Al-Kafi*. Dar al-Kutub al-Islamiyya.
- Makarem Shirazi, N. (2003). *Ahkam for Life*. Makarem Publications.
- Mughniyah, M. J. (1996). *Fiqh al-Imam Jafar al-Sadiq*. Dar al-Hadi.
- Muhaqqiq Hilli, S. M. M. (1988). *Sharā'i' al-Islam*. Dar al-Adwa.
- Sistani, A. (2001). *Al-Fiqh li-l-Mughtaribin*. Sistani Fiqh Center.